

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 8 K
pol leta 4 „
četrt leta 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravišтво Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Država naj prevzame od dežel 50% stroškov za ljudsko šolstvo! — Ali ste že poskrbeli, da je sprejeta, podpisana in odposlana tozadevna resolucija z utemeljevanjem vred v smislu uvodnika v naši zadnji številki? — Ako še ne, storite to takoj!

Naš odgovor.

Jako nas je razveselil „Slovenec“ v številki 105. s člankom „Slomškova zveza“. Stavil nam je več vprašanj, ki jim hočemo stvarno odgovoriti. Naš odgovor se opira na gola dejstva, zato upamo, da nam bo kolega Slomškar dal jasen in stvaren odgovor. Dogovorimo se kot možje, ki imamo velevažen posel — narodno odgojo — v svojih rokah. Upamo, da naš odgovor ne naleti na gluha ušesa, da ga ne bodo smatrali, kakor že naprej pove članek, za neumnost.

Odgovarjamo po vrsti stavljenim vprašanjem.

„Sedaj vas pa vprašamo, kdo je bolj dosleden, ali tisti, ki je zvest svoji prisegi in vesti, ki verskonravno vzgaja mladino in zunaj šole zagovarja krščanske principe, ali pa tisti, ki govori otrokom v šoli o Bogu, zunaj šole je pa — svobodomislec?“

Seči moramo nazaj! Letos obhajamo 40 letnico novega šolskega zakona. Ali je članek znano, kako se je učiteljstvu godilo v konkordatski dobi, ko je imela duhovščina neomejeno oblast nad šolstvom in učiteljstvom? Ako mu ni znano, ima še na izbero prič med učitelji iz te dobe, pa tudi med preprostimi narodom. Bil je pravi hlapec duhovščine, ki se ni smel ganiti brez njenega dovoljenja. Cerkovništvo in orglarija — to je bilo glavna služba in delo, šola in odgoja je bila postranska stvar. Tako je še danes na Tirolskem. Kdor se je drznil brez dovoljenja svojega župnika ali nadzornika-duhovnika kaj malega po svojem ukreniti, ga je zadela huda kazen ali javno zaničevanje. Samo en zgled! Mlad učitelj si je pustil brez dovoljenja svojih predstojnikov

ra-ti brado. Na povelje župnika je ni hotel odstraniti. Prišel je dekan inspicirat šolo; šolski otroci z učiteljem so ga pričakovali v vrsti pred šolo. Prvo delo dekanovo je bilo, da zgrabi učitelja za brado vpiče otrok in občinstva in ga vleče 15 korakov daleč. Ni čuda, da je ta učitelj obsojal tako ljubeznivo katoliško postopanje — izstopil je iz službe in živi še danes v visoki starosti kot srečen zasebnik z gnevom v srcu na katoliški barbarizem. Na zahtevo povemo lahko ime in priče!

Novi šolski zakon je napravil konec takim neznosnim razmeram.

Učiteljstvo ga je pozdravilo z velikim veseljem, zlasti zaradi tega, ker je upalo, da bo stanu primerno živelo, kakor je bilo zajamčeno v zakonu — a bilo je varano do danes in tako ostane bržkone tudi v nedoglednem času. Kakor se je veselilo učiteljstvo, tako je bila poparjena in nezadovoljna duhovščina. Ker je bilo učiteljstvo s šolo vred iztrgano iz njenih rok, ni mogla preboleti tega udarca. Zakon je bil od papeža proklet in tak je nepreklicno še danes. Zaraditega ga smatra naša duhovščina še danes za brezverski šolski zakon. Nešteto-krat so se čitali po naših cerkvah pastirski listi o tem brezverskem šolskem zakonu. Ni bilo nobene izjeme pri nas, čeprav ni dobiti med Slovenci drugoverskih učiteljev. Mi vsi, ki smo prisegli poučevati po tem zakonu, smo prokleti brezverci — tudi Slomškarji niso iz-
vzeti.

Da se je dosledno pisalo vedno proti sedanjim šoli in učiteljstvu, je obče znano. Klerikalno časopisje ni odnehalo blatiti, zasramovati, poniževati in jemati ugleda nam in šoli, ta gonja traja še danes. Ker je pa videla duhovščina, da vsa ta gonja ne izda ničesar, se je postavila na drugo stališče. Sklenila je razcepiti učiteljstvo na dva dela.

Vsak učitelj se mora držati prislege in šolskih zakonov. Pri nas je pri odgoji protiverski pouk izključen. Najmanjša beseda v tem smislu bi bila usodepolna za vsakega učitelja.

Do danes nam še ni znan slučaj, da bi bil kak učitelj na slovenskem izključen zaradi brezverskega poučevanja. Po tej poti nam

torej naša duhovščina ni mogla priti do živoga.

Šolski zakon je obrodil mnogo lepih sadov in priljubljen se je našemu narodu. Šolska izobrazba in učiteljstvo ima danes med narodom imenitno ulogo. To je tudi duhovščina izpredvidela. Strah jo je obšel, da bi ne prišlo učiteljstvo do prvenstva — ugled duhovščine bi potem trpel, kar pa ne sme biti. Zato je napovedala učiteljstvu, ki se drži „prokletega šolskega zakona, boj na nož. Mi, ki se držimo prislege in od presvetlega vladarja potrjenega zakona, smo brezverci ali svobodomislec, oni pa, ki so z duhovščino proti temu zakonu, so imenovani pravi katoliški učitelji, to so naši Slomškarji, ki zaradi večnega vpitja, obrekovanja in zasramovanja učiteljstva in šole sami res mislijo, da so boljši katoliki od nas, ki se držimo šolskih zakonov. A siromaki se motijo; prisega jih veže kakor nas na zakon, zato so prokleti z nami vred, pogubljeni in škripanje z zobmi jih čaka kakor nas.

Mi smo v toliko svobodomiselnosti, da s prepričanja trdimo, da ima tudi vlada in vladar pravico do odgoje in splošne omike in ne sama cerkev. Cerkev naj poučuje veronauk in pazi na versko vzgojo, učiteljstvo pa naj poučuje druge znanosti! Lepo bi bilo, ako bi hotela cerkev to priznati, a ona tega dosedaj ni storila in skoraj gotovo tudi ne bo. Ona hoče imeti prvo in zadnjo besedo pri šolstvu, a tega se mi iz že povedanih vzrokov v resnici bojimo. Naj nas duhovščina imenuje, zmerja in psuje kakor hoče, mi se držimo prislege in šolskih zakonov. Odločno povemo, da je slovonsko učiteljstvo bilo, je in ostane na strani sedanjega prokletega šolskega zakona, ker ga ta dela neodvisnega, svobodnega in naprednega moža — kakršen mora biti pravi ljudski odgojitelj. Mi v šoli govorimo o Bogu, zunaj šole pa poudarjamo svojo svobodomiselnost v tem duhu. Mi nočemo biti več hlapeci duhovščine, marveč svobodni možje. Kdor pa hoče zopet pustiti se vleči za brado in veljati med ljudstvom magari za svetnika ali paten-tiraneega katoličana, prosta mu pot. Tak je res vreden vsega preziranja, ker prezira od presvetlega vladarja dani zakon in prisego, hoče biti boljši od nas, a v resnici pljuje v svojo

lastno skledo in leze pod kuto ljudem, ki so nam vedoma in iz dna duše sovražniki iz same častilakomnosti.

„Kdo je dosleden in značajan — kdo hinavec?“ To izprevidi vsakdo lahko iz povedanega. Slomškarja je hinavska.

„Sicer nam pa povejte, kaj razumete pod svobodno šolo, povejte, kako naj svobodomiseln učitelj npravoversko vzgaja mladino, povejte jasno in odločno, kaj mislite o krščanstvu in krščanski vzgoji, pa se nikar ne skrivajte za fraze o predpotopni dobi in farovških hlapcih, s katerim zamorete vjeti le še kakega mladega butca.“

Iz tega vprašanja se razvidi, da je članek jako naiven, da ne rečemo hujšega. Nešteto-krat je bilo že objavljeno v našem glasilu, da je učiteljstvo srečno in zadovoljno pod sedanjim šolskim zakonom, ako bi bilo materialno vprašanje rešeno, bi bilo boljše. Naša svobodomiselnost in svobodna šola je sedanjim šolski zakon in nič drugega. Ta je pa proklet in za Slomškarje nesprejemljiv, zato o tem — amen! Kar delamo, se vjema s šolskim zakonom, sicer bi nas že vse pobesili!

Po tem zakonu je učiteljstvo odgojevalo npravskoverno tako, da je naš preprosti narod ves klerikalen. Vse klerikalno bobnanje o brezverski šoli in učiteljstvu je torej gola klerikalna laž in lumparija.

Kaj mislimo mi o krščanstvu in krščanski vzgoji? To hočete vedeti? Dobro!

Kristus je ustanovnik krščanstva in krščanske odgoje. Katoliška cerkev pod vidnim poglavarjem „uči Njegove“ nauke prav lepo in natančno še danes. Nauki naše katoliške cerkve so ideal pravičnosti, ljubezni in odgoje. Nauk: „Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe,“ je višek demokratizma in svobode. In ta nauk je podlaga katoliški veri in odgoji. Pa tudi drugi nauki so krasni. Sploh rečeno, mi nimamo tem lepim moralnim naukom ničesar odvzeti niti dodati. Mi jih rabimo pri odgoji z vnašanjem in tudi z uspehom. Npravno pokvarjenega otroka in tudi odraslega udarimo bolj taki lepi moralni nauki pri odgoji kakor palica, le prav in o pravem času jih je treba uporabljati, kar pa spada v odgojeslovje, ne v politiko.

Sedaj nastane vprašanje, ako se je treba dobesedno držati teh krasnih naukov po naših predpisanih katekizmihi ali ne? Mi trdimo, da se jih moramo držati vedno in povsod brez izjeme. „Ako pride angel z nebes vs drugiče učiti kakor vas jaz učim, ne verjemite mu!“ je učil naš Učitelj. Tisti, ki nevedoma in brez premisleka v naglici greši zoper te nauke, kar se prav pogosto zgodi, ker smo ljudje in slabostim podvrženi, napravi male ali odpustljive grehe.

(Konec.)

LISTEK.

V spomin gospe Fromove.

Zopet nam je nemila smrt iztrgala iz naše sredine drago tovarišico, ki ni bila priljubljena le pri svojih učencih in tovariših, ampak čislali so jo vsi farani kot svojo ljubo učiteljico. Preminula je dne 26. maja t. l. dobra gospa Rezika Fromova, rojena Schmidlechnerjeva.

Pokojna je rojena pri Sv. Jurju ob Ščavnici. Službovala je v Sv. Marjeti na Dravskem polju, pri Sv. Antonu v Slov. gor. in nazadnje v Sv. Benediktu v Slov. gor. Tukaj jo je dohitela smrt v najlepši dobi življenja. Bila je komaj 25 let stara. Škoda na tako mladem življenju!

Pač je morala imeti kruta smrt mnogo opraviti, preden je uničila tako krepkno telo! Čelih sedem tednov se je zaganjala z vedno

ljutejšo silo vanjo, in ubožica je morala prebiti neznosne bolečine. Umrla je na poročni postelji zaradi gnojno krvnosti, to je, vsa kri se je pretvarjala v gnoj. Ubogi nesrečni mož je iskal pomoči pri vseh zdravnikih od blizu in daleč, a ni je našel. Posebno mnogo si je prizadeval čislani gospod dr. A. Kraigher od Sv. Trojice, in rešil jo bi, da ni kruta smrt že tako globoko zasadila svojih krepkijev v nedolžno žrtev, ko je bil on poklican. Njemu, dobremu prijatelju učiteljstva, tem potom presrečna hvala!

Komaj leto dni je užival mladi par v tihem benediškem zakotju mlado, nevzajajeno ljubezen. Koliko lepih gradov sta si v tem kratkem času postavila v bele oblake in kako srečna sta zrla v te gradove, ker sta mislila, da se jima gotovo udejujstvejo... A kako kruto sta se varala!

Na veliki petek, črni petek, se jima je porodila ljubka deklica, zdrava in krepka, prava podoba svoje matere. Z neizmerno ra-

dostjo sta pričakovala tega dne. Prišel je, a črni petek se je pokazal v vsej svoji čarobni temoti. Že na tretji dan se je mlade matere polastila huda mrzlica, ki je ves čas bolezniti za dan ni pustila. Pa vse neznosne bolečine in operacije je bolnica prenašala z občudovanja vredno potrpežljivostjo, ker je pač upala, da doseže zanje zadoščenje, ko bo ob strani svoje ljube hčerke in dobrega moža uživala pravo, gorečo materinsko ljubezen. A tega dne ji sreča ni dala čakati, ker — podlegla je...

Na dan pogreba je tolažilo mladega, duševno in telesno neizmerno pobitega moža lepo število tovarišic in tovarišev. Tovariš J. Klemenčič pa je pred šolo izpregovoril lepe, pretresujoče besede blagi pokojnici v slovo. Truplo so potem prepeljali v domačo faro Sv. Jurja ob Ščavnici in tako se je pokojni vsaj ena želja izpolnila: „V zemlji domači da truplo leži“.

Razmere v Trstu.

Trst, 14. junija 1909.

* * V 9. št. I. 1906. je objavil Vaš list pod gorenjim naslovom kritiko šolsko uradnih odnošajev v Trstu ter je dostavil nado, da bo zaradi prehoda šolskega referata iz oblasti magistrata v roke c. kr. namestniškega svetovca nastala v Trstu lepša doba za naše šolstvo. Žal, da je nada ostala do danes nada, zakaj vsa stvar je danes ravno tam, kakor je bila pred 12. februarjem 1906. Formalno je

res c. kr. namestništveni svetovalec v Trstu glede šolstva to, kar je v vsakem normalnem šolskem okraju c. kr. okrajni glavar, to je predsednik okrajne, oziroma mestne šolske oblasti. Pa le formalno, v istini je stvar neizpremenjena, kar bi bila morala vlada pa že prej vedeti, če bi bila hotela zadevo res jedrnat premisliti. Znano je vendar, da je v mestih z lastnim statutom (avtonomijo) župan istočasno predsednik mestnega (= okrajnega) šolskega sveta; tembolj grede te pravice županu samostojnega mesta Trsta. Ker je pa bilo vendar treba zavzeti neko stališče napram gospodarstvu mestnega sveta (ki je istočasno deželni zbor) na šolskem področju, so formalno izročili okrajno šolsko oblast c. kr. namestništvu svetovalec in temu pridelenim c. kr. okrajnim šolskim nadzornikom, stvarno pa pustili vse pri starem. In drugače tudi ni moglo biti, ker ima stvar dvojno lice. Treba je rešiti vprašanje deželnega in okrajnega (t. j. mestnega) šolskega sveta. Danes v Trstu nihče ne ve, kje začne ali neha delokrog ene ali druge teh oblasti, ki jih faktično ni. Tako n. pr. nima tržaško deželno zastopstvo (= deželni zbor in deželni odbor) nikakega vpliva na državne srednje šole, dočim imajo v drugih deželah deželni odbori po svojih zastopnikih v c. kr. deželnih šolskih svetih odločilno moč glede takih zavodov. V tem oziru imamo torej v Trstu neomejen absolutizem, medtem ko je nižje šolstvo popolnoma v rokah mestnega sveta, torej naravnost republiški ustavi. Da bi se za Trst in okolico ustanovil c. kr. deželni šolski svet, ki bi mu bil predsednik c. kr. namestnik in v katerem bi imel mestni svet, t. j. deželni zbor, svoje zastopnike in v katerem bi imela svoje zastopnike tudi učiteljstvo in cerkev, o tem načeta ne vlada ne mestni svet nič vedeti. Vlada si namreč s tem zanemarjanjem zagotavlja prostost glede srednjega šolstva, kjer cvete germanizacija bolj kakor v šolstvu katerekoli druge dežele, mestni svet si pa ohrani ob tem sistemu moč nad ljudsko šolo, ki mu pomaga umetno vzdrževati jako izpostavljeno „italianita“ mesta. Tako kuhata ob istem ognju brezpostavnosti vsak svojo juhu navidezno srdita nasprotnika: laška irredenta in nemška avstrijska vlada. Drva za ta ogenj kradeta pa oba kuharja v slovenski šumi. In ker obstoji to razmerje že, odkar imamo v Avstriji ustavo, je v Trstu težko dobiti ljudi, ki bi se izpodtikal nad tem; postalo je to nekako predmet splošnega naziranja in zadovoljni so vsi, tudi Slovenci, ki splošno pričakujejo in zahtevajo zadoščenja le od vlade, ki pa vidi v Trstu le nemški interes. Da je to res, nam kaže med drugim tudi ti dve činjenici.

Vlada zahteva, da mora vsaka učna oseba na tržaških mestnih šolah dokazati izpit iz nemščine kot drugega deželnega jezika; Lahji so se tej zahtevi le toliko upirali, kolikor se je tikalo izpitnih komisarjev; niso mirovali, dokler niso dosegli posebne izpitne komisije na namestništvu in Trstu, kjer zdaj vladanec Nemec Brunnlechner aprobra vsakega laškega kandidata, če zna le par nemških stavkov, medtem ko so bili prej dotični komisarji v Kopru in Gorici (navadno Slovenci) bolj strogi, tako, da je marsikak tržaški učitelj delal tisti izpitek dvakrat, trikrat, ter tako trpel ob imenovanju za definitivnega. Drug primer vladnega favoriziranja nemštva je pa dejstvo, da je vlada prevzela v državno službo pet učiteljev zasebne nemške ljudske šole tukajšnje evangeljske občine, dasi pridružuje sama za tržaško nemško kolonijo 75 razredov javne ljudske in meščanske šole z nemškim učenim jezikom; zgodilo pa se je to zaradi tega, ker je lani država dala slovenski zasebni šoli pet učnih oseb na razpolago, da se ne bi moglo očitati vladi pristranosti!

O sedanjem c. kr. namestniku princu Hohenloheu gre glas, da je demokrat. Če je to res, potem bo moral to tudi pokazati ter predložiti novemu deželnemu zboru načrt zakona o ustanovitvi deželnega in mestnega šolskega sveta: dokler tega ne stori, se ne more obraniti očitanja, da z dopuščanjem brezpostavnosti na šolskem torišču pospešuje razširjanje nemštva ter italijaniziranje slovenskega naseljenja v Trstu.

Kot anakronistiško prikazen v tržaškem šolstvu navajam uredbo, po kateri imamo v okolici vlemesta Trsta le šestletno šolsko obveznost z nadaljevalnim dveletnim tečajem, kar je pač primerno za kako gorsko zakonotje ne pa za okolico svetovnega mesta z mednarodno trgovino! Najmanj tri meščanske

šole bi morale imeti Slovenci v okolici: v Barokljah, na Vrdelu in v Škedenju; v mestu je pa absolutno potrebno kakih pet ljudskih šol in dve (deška in dekliška) meščanski šoli s trgovskim značajem. Upamo, da bodo slovenski deželni poslanci, ki jih je izvolila tržaška okolica, imeli na skrbi slovensko šolstvo tu ob naši divni Adriji.

Rešetar.

Pripravljajte se na „Zavezino“ skupščino v Mariboru.

Zveza slov. štajerskih učiteljev in učiteljic.

Vodstvo „Zveze“ s obrača tem potom do slovenskega štajerskega učiteljstva in ga nujno vabi, naj blagovoli prepisati spodaj priobčeno vlogo na ministrstvo in jo izroči županstvu svoje občine (v katerem šolskem okolišu je več občin, vsakemu županu posebno vlogo) v podpis in v pečat. Nihče se ne bo upiral podpisati take vloge, v kateri se želi, da prispeva država k šolskim stroškom.

Opremljena prošnja naj se pošlje kakemu, državnemu poslancu n. pr. Robleku, dr. Ploju, Ježovniku itd.

Nujno na delo! Naznanite nam pa zaradi evidence, katere občine so take vloge napravile in komu so se izročile.

Besedilo vloge je doslovno enako nemškemu, kakor ga pošiljajo zgornje in srednještajerske občine in se je sklenilo v zadnji odborovi seji „Steierm. Lehrerbunda“.

Ne odlagajte, da ne bo prepozno!

Županstvo

v dne 1909.

C. kr. ministrstvo za uk in bogočastje na

Dunaju.

Težko breme, ki ga morajo v sedanjih hudih časih nositi v Avstriji posamezne občine, je preveliko zadolženje dežel zaradi izdatkov za javne naprave. Posebno veliki so stroški za šolo, ki zaradi vedno večjih zahtev rastejo od leta do leta. Tem zahtevam pa je ugoditi tem težje, ker je z njimi neločljivo združena tudi potreba zvišanja učiteljskih plač. Ne da se tajiti, da sedanji dohodki nikakor več ne odgovarjajo stanu našega ljudskošolskega učiteljstva in da se morajo torej na vsak način na novo urediti.

Vsa prizadevanja odpomoči tem deželnim težnjam so izražena v besedah: saniranje (ozdravljenje) deželnih denarnih razmer, s čimer se bavi ne le samo vsak resen politik, ampak že prav živo se zanimajo za to vprašanje tudi merodajna upravna zastopstva. Razvili so se že razni načrti, kako bi se dala ta naloga rešiti; poseben načrt je izdal tudi c. kr. finančni minister gospod dr. pl. Bilinski.

Dosedaj znani tozadevni predlogi so, da ali posamezne dežele izvedejo saniranje (ozdravljenje) svojih denarnih razmer same, ali pa si poiščejo kak nov stalen vir dohodkov ali pa zahtevajo, da se podeli deželam primerna podpora iz državnih sredstev.

Vendar noben ta predlog ne odgovarja svojemu namenu. Da bi dežele same izvedle ozdravljenje svojih denarnih razmer, bi bilo le mogoče v slučaju, ako bi se dežele dokladale izdatno zvišale ali pa se izdatki dokaj omejili. Glasovati za zvišanje deželnih doklad pa si bodo pravi ljudski zastopniki resno premislili. Da bi se pa deželni izdatki kolikor mogoče znižali, to tudi ne gre, ker bi s tem prenehalo vse kulturno delo, kar bi pa država sama občutila najbolj. Poiškati pa nov stalen vir dohodkov in jih prepustiti deželi, tudi ni lahko, ker je že itak država pobrala ves davek, nekateri novi pa, ki bi se naj uvedli, kakor n. pr. davek na luksuz (razkošnost), bi bili tudi malenkostni, ker bi že stroški za njih pobiranje požrli vse dohodke. Če pa bi se naj uveljavil predlog, da se naj da deželam primerna podpora s strani države, pa bi bilo pač težko določiti, kako se naj ta razdeli. Isto velja tudi o načrtu c. kr. finančnega ministra gospoda dr. pl. Bilinskega. S celim načrtom se je že javno pečala obširno ter ga — odklonila; saj pa bi tudi, ako bi se uveljavil, vplival jako sumljivo na kulturni in gospodarski razvoj posameznih dežel, iz česa je razvidno, da je v nasprotju s poljedelstvom in šolo.

Podpisano občinsko predstojništvo smatra torej zahtevo češkega deželnega odbora, da

naj prevzame polovico deželnih stroškov za šolo država, kot edino in primerno sredstvo za ozdravljenje deželnih denarnih razmer.

Ta zahteva je že zaradi tega popolnoma opravičena, ker ima edino država največ koristi iz vsemu prebivalstvu namenjenega šolstva, za katero bi morala torej sama dajati primerna sredstva; saj vendar nadalje zahteva zaradi šolske obveznosti od vsakega državljana, da si pridobi gotovo znanje in izobrazbo v šoli, ki jih mora staviti in urejevati dežela po zakonih države. Iz teh naprav pa ima tudi največ koristi država sama, zakaj splošna izobrazba ljudstva pride edino le nji in njenim smotrom v prid. Vendar znesek, ki ga prispeva država k stroškom za šolo, ni niti upoštevanja vreden, kaj še da bi bil primeren koristi, ki jo ima od šole. K 87 milijonom kron, ki jih morajo prispevati dežele za vzdrževanje ljudskega šolstva, da država le 561.000 kron in še ta vsota se ne porabi za šolstvo samo, ampak le za njega nadzorstvo in za učiteljska. Kako daleč je še torej Avstrija v tem oziru za drugimi državami, je najbolj razvidno iz slučaja da je pruka država k vsem stroškom za šolstvo, ki so znašali 1890. leta — 80 milijonov kron prispevala 41,1 %, torej skoraj polovico, in Francija, ki je istega leta žrtvovala v državnošolske nameune 222 milijonov frankov.

Pravi napredek in razvoj našega šolstva, kakor tudi saniranje (ozdravljenje) deželnih denarnih razmer pa smemo pričakovati le tedaj, če si bo tudi država v svesti, da je tudi ona dolžna prispevati k stroškom za šolo in da s tem nikakor več ne odlaga.

Podpisano županstvo se čuti torej dolžno izjavljati:

Kot edino sredstvo za saniranje deželnih denarnih razmer in s tem posameznim deželam omogočiti, da v polni meri posvetijo vso skrb šoli in učiteljstvu, smatra županstvo, da prevzame država nase 50 % vseh deželnih stroškov za šolo

Župan:

Načrt zakona,

ki se z njim premeni § 4., 20., 30., 31., 37., in 38. deželnega zakona za Istro z dne 27. julija 1875, št. 18.

Po predlogu deželnega zbora Svoje mejne grofije istrske ukazujem to-le:

Člen I.

§§ 4., 20., 30., 31., 37. in 38. deželnega zakona z dne 27. julija 1895, št. 18, se v svoji sedanji obliki razveljavijo in na njih mesto stopijo sledeča določila:

§ 4. Zastopnik šole v krajnem šol svetu je voditelj šole. Če je v obsegu delokroga krajnega šol. sveta več šol je pa oni učitelj zastopnik, ki ga izvoli izmed sebe na dotičnih šolah službojoče usposobljeno učiteljstvo.

Vsak voditelj ima pravico zastopati pri sejah krajnega šol. sveta svojo šolo s posvetovalnim glasom, zato mora predsednik vsakokrat naznaniti vsem voditeljem čas in kraj seje, ker so v slučaju opustitve tega vsi sklepi neveljavni in predsednik mora sklicati na svoje stroške po predstojajočih določilih drugo sejo.

§ 20. Okrajni šol. ki svet obstoji:

a) Iz predstojnika okrajne politične oblasti kakor predsednika. Kot ugovor namestnik je vselej okrajni šol. nadzornik, kjer je več okrajnih nadzornikov, oni, ki ga določi predsednik

b) Iz poenega dušnega pastirja onih veroizpovedanj, katerih znaša število duš v okraju več kot 1000. Imenovanje pripada škofiškemu ordinarijatu, oziroma senioratu.

c) Iz treh za ljudskošolski učiteljski stan usposobljenih, v okraju službojočih učiteljskih oseb, od katerih voli vsak oddelek okrajne učiteljske konference po enega, ako se ta deli po narodnostih, a tretjega imenuje deželni šolski svet izmed ljudskošolskega učiteljstva, službojočega v dotičnem okraju. Ako je vse učiteljstvo združeno v en oddelek, voli skupno zgoraj navedena člana

d) Iz štirih članov, ki jih imenuje deželni odbor izmed občinskih volilcev, bivaajočih v okraju; kjer sta dve narodnosti v okraju, je imenovati od vsake po dva.

§ 30. Za celo deželo se določi 8 okrajnih ljudskošolskih nadzornikov mest in dve mestni nadzornikov meščanskih šol. Svoj delokrog imajo sledeče:

1. Eden za hrvaške ljudske šole okrajnih glavarstev: Pazin, Pulj, Poreč in Rovinj.

2. Eden za hrvaške ljudske šole okrajnih glavarstev: Volosko in Koper.

3. Eden za slovenske ljudske šole okrajnih glavarstev: Koper in Volosko.

4. Eden za hrvaške ljudske šole okrajnih glavarstev: Lošinj in Krk.

5. Eden za italijanske ljudske šole okrajnih glavarstev: Lošinj, Krk in Volosko.

6. Eden za italijanske ljudske šole okrajnih glavarstev: Poreč, Pazin in Rovinj.

7. Eden za italijanske ljudske šole okrajnega glavarstva: Koper.

8. Eden za italijanske ljudske šole okrajnega glavarstva: Pulj.

Eden nadzornikov za meščanske šole je določen za meščanske šole s slovanskim učenim jezikom, a drugi za one z italijanskim učenim jezikom.

Imenovanje okrajnih šol. nadzornikov se izvrši sledeče: Doželni šolski svet predloži ministru za bogočastje in uk terno, ki imenuje enega izmed v terno postavljenih. V terno se sme postaviti le one ljudskošolske učitelje, ki službujejo na ljudski šoli v dotičnem okraju.

Funkcijska doba vseh članov okrajnih šol. svetov traja 6 let.

Na enak način se imenujeta nadzornika meščanskih šol.

Če okrajni šol. nadzornik ni še ud okrajnega šol. sveta, vstopi vanj z imenovanjem nadzornikom kot član.

§ 31. Oni, ki je imenovan okraj. šol. nadzornikom, dobi za nadzorniške dobe dopust, a mesto njega se nastavi suplent. Stroške za suplenturo se pokriva iz deželnega šol. zaloga. Leta, ki jih je kdo odlužil kot okrajni šolski nadzornik, so mu šteta enako drugim službenim letom.

§ 37. Deželni šolski svet obstoji:

a) Iz deželne šefa ali od njega določenega namestnika kot predsednika.

b) Iz štirih od deželnega odbora izvoljenih članov, od katerih sta dva slovanske in dva italijanske narodnosti.

c) Iz referenta ekonomično-administrativne šolske zadeve.

d) Iz deželnih šolskih nadzornikov za ljudske in srednje šole.

e) Iz dveh katoliških duhovnikov, od katerih je eden Slovan eden pa Italijan.

f) Iz štirih za učiteljski stan usposobljenih oseb, od katerih sta dva ljudskošolska, a dva srednješolska učitelja.

§ 38. Člane, našete v § 37. pod c) in d), imenuje cesar na predlog ministra za bogočastje in uk, ki se ima posvetovati glede predloga administrativnega referenta z ministrom za notranje zadeve, a glede članov pod d) z deželnim šolskim svetom.

Člane pod b) izvolijo deželni odborniki izmed onih volilcev, ki imajo pravico voliti v deželni zbor, in sicer dva odbornika slovanske narodnosti in dva odbornika italijanske narodnosti.

Člane pod e) izvolijo istrski škofje izmed duhovščine, službojoče v Istri.

Člane pod f) izvoli vsak oddelek deželne učiteljske konference po enega izmed usposobljenega ljudskošolskega na javnih ljudskih šolah v Istri službojočega učiteljstva, a druga dva izvoli izmed sebe srednješolsko učiteljstvo, službojoče v Istri, in sicer enega slovansko in enega italijansko. Vse izvolitve članov pod b), e) in f) potrjuje cesar.

Opravila doba izvoljenih članov je šestletna.

Dohodki administrativnega referenta in deželnih šolskih nadzornikov se urejajo z državnim zakonom in se pokrivajo iz državnih sredstev. Dijete članov pod b), e) in f) so enake dijetam članov deželnega zbora in se pokrivajo iz deželnih sredstev.

§ 47. Tu določene premembe zadobe veljavo, kadar zadobe najvišje potrdilo, in dosedanje šolske oblasti imajo razpisati in izvršiti potrebne volitve najdalje v dobi 3 mesecev, šteto od zgoraj navedenega časa. Dokler niso izvršene volitve in dokler ne dobe izvoljeni člani najvišjega potrdila, opravljajo vsa opravila deželnega šolskega sveta dosedanjí člani, a s potrditvijo je potekla njih poslovna doba.

Orožnik v — šoli!

Dne 27. maja t. l. se je podpisaneu primeril slučaj, ki je skoraj gotovo edini na Slovenskem in menda še daleč naokrog. Sodnijski sluga c. kr. okr. sodišča

Dalje v prilogi.

v Marnberku me je s pomočjo orožnika iztrgal med poukom iz razreda ter odgnal k sodišču.

Stvar je namreč ta-le:

Državno pravdnštvo v Mariboru je preiskovalo neko zadevo glede občinskih volitev na Muti. Preiskavo je vodilo c. kr. okrajno sodišče v Marnberku, ki je hotelo tudi mene zaslišati kot prič. Poslalo mi je po pošti dvoje vabil z nemškimi naslovi. Jaz sem obe pismi neodprti vrnil ter zahteval na podlagi člena XIX. drž. osn. zakonov slovensko vabilo s slov. naslovom.

Dne 27. maja — četrtek, a šolski dan — pa pride sodnijski sluga okoli pol 9. ure in mi izroči nemški pisano listino, s katero me obsoja isto sodišče na 40 K globe, oziroma 4 dni zapora, ker se nisem odzval nemškim vabilom. Obenem pa zahteval, da grem takoj z njim k sodišču. Jaz seveda tudi od njega nisem sprejel nemških listin, temveč zahteval slovenskih. Samoobsebi umevno, da tudi z njim nisem hotel iti. Sodnijski sluga je odšel nazaj, jaz pa v šolo.

Tik pred 11. uro pa pomoli sodnijski sluga glavo v razred, ne da bi potrkal. Jaz stopim iz razreda ter vidim orožnika z nasajenim bajonetom pred vrati. Celo situacijo sem takoj uvidel. Ker je imel še I. razred odmor in je polno otrok opazovalo ta prizor, sem prosil oba funkcionarja, da gresta za nekaj minut v moje stanovanje, da ne bodo otroci opazovali cele stvari. Šla sta in ker sta zahtevala, da grem takoj z njima, sem izjavil, da se ne protivim pač pa naj počakata kakih pet minut v sobi, da ukrenem potrebno zaradi popoldanskega pouka.

Jaz odidem zopet v razred, a za menoj takoj tudi sodnijski sluga z orožnikom. Sodnijski sluga je stopil meni nič tebi nič zopet v razred ter zahteval, naj takoj odidem. Orožnik je ostal pri odprtih vratih. Jaz sem izprva mirno prosil, da naj počakata par minut, potem pa odločno protestiral, rekoč, da se me ne sme motiti v izvrševanju mojih uradnih dolžnosti. Na to je postal sodnijski sluga še bolj osoren in zahteval, da grem takoj z njima, pri čemer ga je orožnik podpiral. No, in tako sem moral pustiti pouk in iti v sredi med obema k sodišču...

Cela zadeva nas tukaj ne zanima kot politična, ampak kot šolska. Politiško se bo že rešila drugje. Kot učitelji pa moramo vendar vedeti, kje se začena in kje neha naša lastnost kot uradna oseba pri izvrševanju pouka. Ako bi kak neveden kmet količkaj motil pouk, ga sodišče kaznuje precej strogo. Tu je pa motilo na skrajni in nečuveni način pouk c. kr. sodišče samo po svojem uslužbenstvu in zataposel mu je dalo še žandarmerijo v pomoč! — Kje je torej meja, kje pravica? — Seveda je bil v tem slučaju tudi sodnijski sluga uradna oseba. Ali prevladuje moč uradne lastnosti sodnijskega sluga uradno lastnost šol. voditelja? Ali se da kaj storiti v obrambo tega slučaja, da bi se v bodoče ne mogel več pripetiti? Ali se zamore dobiti kako zadoščenje užaljene in ponižane avtoritete učitelja? Kaj je storiti?

Tu je polno vprašanj, ki se morajo rešiti, ker so principialnega pomena. Cenjeni tovariši, ki so na tem polju izvežbani, naj bi celo stvar razmišljali ter dali potrebne nasvete, kaj bi se moglo uspešnega storiti.

A n t. H r e n,
voditelj družbine šole na Muti.

Laški učitelji in goriški Slovenci.

(Od Soče.)

Zveza laških učiteljskih društev je zborovala na binkoštni ponedeljek v Gorici. To zborovanje je bilo žaljenje goriških Slovencev in pa hujskanje proti goriškim Slovincem.

Pričakovati bi bilo na takem shodu kakšnega stvarnega poročila o šoli, o napredku v šoli, o stanju učiteljstva itd., toda nič tega ni bilo, ampak vse zborovanje je obsegalo šovinistične govore, polne zaničevanja Slovencev in hujskanja proti njim.

Glavni žaljivec je bil predsednik Zveze, Mario Pasqualis iz Trsta. Že na magistratu, kjer je pozdravljaj župana, je govoril o slovenski invaziji ter opsoval Slovence z „gente

barbara“, zakar je žel veliko zahvalo. Na zborovanju je imel referat o učiteljskem vprašanju. Zahteval je, da se otvori v Kopru samo laško učiteljsko, slovensko pa premesti, ali ne v Gorico, češ: laške šole naj bodo na laških tleh, slovenske pa na slovenskih; če pa Slovincem manjka središče kulture, je to znamenje, da še niso tako napredovali, da bi si bili ustvarili tako središče. Če pa že hočejo biti z učiteljskim blizu Gorice, naj se zadovoljijo s Solkanom.

Ignorant je, kdor trdi, da goriški Slovenci nimamo svojega središča! Naše središče je Gorica. Gorica je glavno mesto slovenskega dela dežele, kakor je Gradišče ob Soči „la capitale de Friuli“. Tudi če ni mestna uprava v Gorici v slovenskih rokah, je vendar tu naše naravno središče. Pasqualis naj si ogleda Gorico malo bolj natanko, pa bo videl, da je prav lepo središče goriških Slovencev. Slovenci so v Gorici vedno bolj upoštevan faktor od laške strani; zato pa nas pusti hladne žaljenje Pasqualisovo, da smo „gente barbara“. Pasqualis kot šolnik naj bi si malce bližje pogledal šolske razmere v Gorici, pa bi videl, da polno otrok laških namreč, ne hodi v šolo ter da je med goriškimi Lahi 9000 analfabetov. Trditve, da stoji Gorica na laških tleh, je že izbita iz glave vsakega razsodnega Laha, ki zna trezno misliti. Gorici so dali Slovenci ime, ki so bili tu prej nego Lahi, Gorico redijo Slovenci! Gorica stoji na slovenskih tleh! To je pribito in tako jasno, da se o tem ne bomo z nikomur pričali. Kdor trdi nasprotno, s tem ni mogoče pametno govoriti.

Če bi imeli ti laški učitelji resne namene s šolo, potem bi se čisto nič ne protivili premestitvi slovenskega učiteljstva iz Kopra v Gorico, marveč bi rekli, da je taka premestitev edino umestna, ker učiteljske naj stoji pač v kraju, kjer more prinašati dobre sadove. Toda ne, kaj takega ne rečejo, ker v šoli ne vidijo šole, ampak so tako prevzeti hlapčevstva do laških caporionskih bankeroterjev, da upregajo šolo v politiko laške liberalne stranke. Kot taki vidijo v svoji šoli le vzgojevalnico šovinstov, Slovanom jo odrekajo kjer le morejo, če že to več ne gre, pa naj bo v takem kraju, kjer ne more uspevati tako kakor je treba.

Čemu ta gonja proti premestitvi v Gorico? Ali je laštvo v Gorici že kaj trpelo zaradi tega, ker je tu gimnazija, kjer je večina slovenskih dijakov; dobra tretjina dijakov na realki je slovenska, slovensko žensko učiteljsko je tu — ali je šla pod zlo zaraditega „italianita“ Gorice? Saj to dijaštvo prav nič ne škoduje Lahom v Gorici, pač pa jim daje za služka — in če bi prišlo še nekaj slovenskih dijakov v nevarno središče goriških Slovencev, ali bo res treba potem pokopati Gorico pod slavizmom, kakor je sanjal Mario Pasqualis? Smešni so ti ljudje do skrajnosti! Iz vsega njihovega govorjenja pa gleda le — smrtno sovraštvo do Slovencev.

Pasqualis je imel svoje srce na jeziku, nekoliko bolj skrivnostno pa je bil dr. Giorgio Pitacco, c. kr. gimnazijski profesor v Gorici, sotrudnik najbolj laškega lista „Corriere Friulano“ in predsednik društva laških učiteljev v Gorici. Tudi Pitacco je veliko govoril o vrednosti šole za laštvo, da je treba skrbeti za šolo, ako hočejo Lahi obvarovati svoj jezik ob Soči, ob Trstu in v Istri; rekel je, da je prav, da so izbrali Gorico za zborovanje, da se tu pribije, da je izdajalec oni, ki misli, da je Gorica vredna le sprejemati slovenske in nemške učne zavode. Potem pa je namignil na kongres „Lege“, ki ima biti prihodnje leto v Gorici. Pitacco je rekel, da je sedanje zborovanje priprava za velik kongres „Lege“, na katerega prihitijo Lahi iz vseh „laških“ provinc Avstrije.

Torej zaničevanje Slovencev na tem zborovanju, hujskanje proti njim — to je vse šele priprava za velik proti Slovincem v Gorici naperjeni kongres „Lege“ prihodnje leto! Hote ostati skrivnostni, pa je govoril vendar jasno, da vidimo že zdaj, kaj nameravajo Lahi v Gorici prihodnje leto s kongresom „Lege“.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Ljubljanskemu učiteljstvu! Učiteljski izlet v nedeljo, 20. t. m. je k „Jurju“ na Dolensko cesto.

Socialni odsek.

Pedagoško društvo v Krškem je zborovalo dne 3. junija ob 10. uri dopoldne v prostorni risarski dvorani krške meščanske šole. Odbor se je tudi topot potrudil, da nudi svojim članom zanimiv dnevi red. Zato je bila pa tudi udeležba izborna. Zbralo se je nad 40 učiteljev in učiteljic od blizu in daleč. Poleg bližnjih tovarišev iz Leskovec, Vel. Podloga in Vel. Trna so prihiteli k zborovanju tovariši iz Cerklj, Sv. Križa, Čateža, Buševce vasi in Kostanjevice. Povabilu so se odzvali celo jako oddaljeni tovariši iz Mokronoga, Radeč. Sent Jerneja in Vel. Doline, kar kaže, da je v naših vrstah navzlic skrajno kumpiranim razmeram še mnogo tovariš in mnoga tovarišica, ki se zaveda samega sebe.

1. točka dnevnega reda je bila gledališka predstava „V delu je sreča“, ki jo je za šolski oder po nemškem izvirniku priredil strok. učitelj tov. Drag. Humek. Igralec — meščanski učenci in učenke 5. razreda — so izvršili svojo nalogo kar najizborneje. Nekateri igralci so bili naravnost dovršeni v svoji vlogi. Vsa čast strok. učitelju tov. Hočevarju, ki je nalogo režiserja tudi topot izvršno rešil. Lepo igranje naj mu bo v plačilo in v izpodbudo k nadaljnjemu delu. Prav je, da se je med igro vpletlo petje. Lepa pesem poživila igro in blagodejno vpliva na poslušalca. Učenke 5. razreda so pod vodstvom tovarišice gospe dr. Romihove zapele uvodno in končno pesem tako dovršeno, kakor morejo zapeti le čista grla otrok, ki jih zna za stvar navdušiti idealna učiteljica. Impozanten je bil nastop duhov in čudil sem se, kje dobe igralci te pestrobojne obleke. Pozneje so mi povedali, da je vse izvešine domačega dela, saj je tovarišica Pavla Ziererjeva vse binkošne počitnice pridno šivala, namesto, da bi se odpočila od naporenega dela v šoli. Mnogo tovarišev nas je bilo, ki smo privrati videli krški šolski oder in kdo bi nam zameril, da se je v nas porodila želja, naj bi vsaj vsaka večja šola imela kaj takega. Med igro se je pozorišče mnogokrat izpremenilo, vselej se nam je pokazala nova, krasna slika. V posameznih odmorih nas je zabaval tov. Levstik s svojim kvartetom na gosli. Kvartet nas je popolnoma zadovoljil, saj je sestavljen iz — učencev.

V 2. točki dnevnega reda je predaval tov. Hočevar o vzgojnem pomenu šolskih o drov. Kar je govoril tov. Hočevar, bilo je zlato zrnje in vsa njegova izvajanja podpišemo z obema rokama. Ne samo, da se mladina na odru privadi občenju v življenju, se ji tudi razširi obzorje, saj oder so „deske, ki pomenijo svet“. Poleg tega bi z gledališkimi predstavami privabili roditelje; kdo bi ne gledal rad svojega ljubljence na odru! Z gledališkimi predstavami bi združili roditeljske sestanke itd. Gledališke predstave so izvršten vzgojni pripomoček. Igrati smejo samo učenci, ki so lepega vedenja in ki v šoli povoljno napredujejo, kar je lenuhom in razposajencem v bodrilo k poboljšanju. Jako važni so šolski odri tudi zato, ker bodo taki otroci pozneje v življenju lažje delovali med ljudstvom v čitalnicah, izobraževalnih društvih itd. Učitelji bi si tako vzgojili med narodom naraščaj, kakor ga vzgajajo naši nasprotniki. Tak naraščaj se bo pozneje rad vračal k učitelju in ga razumel ter ponesel do razumevanje med maso.

3. točka dnevnega reda je imela namen pokazati, v koliko smo na delu med ljudstvom. Odbor Ped. društva je poslal na vsa šolska vodstva poziv, naj pošljejo tov. Levstiku v Mokronog natančne podatke v tem oziru. Žal, da se marsikatera šola ni odzvala pozivu niti potem, ko je goj. Levstik ponovno opominjal. Kdor misli, da v našem okraju ni brezbriznežev in zaspancev, se grdo moti. Vseeno je tov. Levstik podal kolikor moči natančno poročilo, iz katerega smo dobili kolikorotniko jasno sliko o našem delovanju pri hranilnicah in posojilnicah, v občinskih odborih, v kmetijskih podružnicah, pri pevskih društvih, požarnih brambah, pri Sokolih, Ciril-Methodovih podružnicah, v čitalnicah, šolarskih kuhinjah, društvih za varstvo otrok, cestnih odborih itd.

Zadnja točka je bila posvečena 40letnici šolskih zakonov. Tovariš Malnarich je v navdušenih besedah orisal pomen tega slavlja in prav je tako! Potrebovali bi večkrat takih opominov. Potrebni bi bili zlasti tovarištvu, ki v teh nemoralnih časih ljudi pod vrhovno oblast ljudem, ki jim je eden glavnih smotrov ugonobiti moderno šolo in njen ustroj. Ob koncu svojega poročila se je tov. Malnarich z navdušenjem in s hvaležnostjo spominjal našega presvetlega vladarja kot ustvaritelja in zaščitnika naše ljudske šole.

Ob zaključku zborovanja je tov. predsednik predlagal, naj bi društvo v prihodnje obračalo večjo pozornost nadaljni izobrazbi učiteljstva. Pedagogike, metodike in eksperimentiranja z otroki smo siti do grla. Moderni nazori naj bi se ukoreninili. Ostati nam je pri enem metodiškem vprašanju dlje časa, ne pa loviti novih zadač samo zato, da se lahko reče: Ta in ta je izumel ali uvedel novo metodiko itd. Nove ideje se morajo živeti. V zadnjih letih smo z nervozno hitrostjo skakali od „mačke“ do „vzornih nastopov“, ki so se jih učenci naučili naizust, od tod do

„risanja“ in k skioptikonu“ ter dalje čez „spisje“ do „ponavljalne šole“, kjer pa najbrže ne bomo ostali niti toliko časa, da bo dozorel fizol, ki ga bodo ponavljalne učenke „praktično“ posadile in nakolile.

Po zborovanju smo se sešli pri „Jer-manu“, kjer nam je ob živahni zabavi kmalu potekel čas. Pri zborovanju in pri obedu smo pogrešali gospoda nadzornika Stiasnega. Gotovo je bil uradno zadržan, sicer bi si ne mogli razlagati, zakaj ni posetil zborovanja, kjer smo ga že izza dolgo vrsto let vajeni videti.

G—n.

Štajersko.

Konjiško učiteljsko društvo bode zborovalo v soboto, dne 3. julija t. l. ob desetih dopoldne v Zrečah po nastopnem vzporedu:

1. Pouk v prosti naravi — hospitacija pri tav. Schellu.

Vsled odloka okr. šol. sveta konjiškega z dne 2. junija t. l., šte. 607, so tovariši in tovarišice, udeleženci se te hospitacije, tega dne prosti pouka.

2. Zapisnik zadnjega zborovanja.

3. Prosti razgovor o letošnjih konferenčnih vprašanjih.

4. Društvene zadeve. (Pravila.)

5. Vprašalna skrinjica.

6. Predlogi.

NB. Zaradi obeda naj se vsakdo zglesi do 2. pri tov. Schellu.

Na polnoštevilno udeležbo vljudno vabi

R a d o J u r k o,

t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj je zborovalo dne 6. maja 1909 v ptujski okoliški šoli. Prišlo je le 35% vseh udov, ker je bilo kakor iz škafa.

Sklenilo se je, da kupujejo društveni udje razglednice in nar. kolke le pri društvu. oziroma pri onem, ki jih ima v zalogi. Tako lahko izkažemo, kaj smo tudi na tem polju storili za narod, pa tudi gmoten dobiček ima društvo, ker ima pri razglednicah 35% in pri kolkih 10% popusta.

Majniški svoj izlet priredi društvo dne 17. junija 1909 v Sv. Barbaro.

Ko se je tovariš predsednik spominjal 40letnice šolskega zakona, je končno prečital resolucijo, ki je bila za uvodni članek „Učit. Tov.“ z dne 11. t. m. To resolucijo naj prepiše z utemeljevanjem vred vse učiteljstvo in poskrbi, da jo krajni šolski sveti, šolska vodstva (učiteljstvo te in te šole), učiteljska društva in druge korporacije sprejmejo in podpišejo in vposljejo na predsedstvo državnega zbora na Dunaju, oziroma „Slovanski jednoti“.

Tov. A. Hren z Mute je predaval v srčnem tonu „Mladina pred izstopom in po izstopu iz šole.“ — Dvojen je vzrok, da ne obrodi šola tistega sadu, ki bi ga morala. 1. šola, 2. življenje s svojimi razmerami, v katerih živi mladina po izstopu. Prvi vzrok je del, drugi splošen.

1. Učitelj bodi na višji stopnji mladini vodeč in svetojoč prijatelj, ne pa toliko strog učitelj. — Privedi mladino do samostojnega dela, zlasti do samostojnega mišljenja. Izbrisi pri izstopu s prijazno besedo vse neprijetne vtiske v šol. dobi.

2. Ostani v vednem stiku z mladino tudi po šol. dobi ter ji preskrbi duševne hrane in zabave. Oboje je mladini tako neobhodno potrebno kakor ribi voda. Če ne dobi dobre duševne hrane in zabave, si jo poišče sama v slabi tovarišiji ali pa zaide v roke ljudem, ki so sami nasprotniki šoli in učiteljstvu. Delo nasprotnikov paralizira s svojim delom. Ne izrabljati pa mladine v strankarske namene, temveč pred očmi ti bodi njen napredek v izobrazbi. — Ne podcenjuj posameznikov ter ne pusti mladine par let po izstopu popolnoma v nemar, da se ne izgubi. Če se ona ne briga zate, se brigaj ti za njo. Čigar je mladina, tistega je bodočnost; kakršna je mladina, taka bodočnost naroda.

„Hvala ti, tovariš!“

Tov. predsednik je izrekel željo, da se naj bi javljali tudi domači govorniki in govornice: najlena je tu vsem najlepša prilika, da se vadijo v govorništvu.

D—r.

Goriško.

Tolminsko učiteljsko društvo. Za ustanovnino „Učit. konvikta“ so nadalje vplačali: Hmeljak Pavla v Poljubinju 2 K, Peternej Franc v Šebreljah 5 K, Močnik Josip v Orehu 2 K, Brezavšek Katica na St. Viški gori 2 K, Perko Rudolf v Idrskem 2 K, Bensa Andrej v Stržiščah 1 K, Jevšek Gizela v Rutih 5 K in Tavš Josip v Čadrgu 2 K. Hvala! Dosedaj vplačanih 180 K. Le še en par je onih, ki niso dali obulusa za prekorišno napravo. Tudi ob 11. uri — še je čas!

O d b o r.

Občni zbor „Tolminskega učiteljskega društva“. Neprijazno in deževno je bilo v nedeljo, 6. t. m., ko smo se odpravljali v Tolmin, da se po dolgem času zopet snidemo s tovariši. Starejši kolegi so se ustrašili slabega vremena, nas mlajših pa ni bilo strah; prav dobro smo se imeli — pet po številu — v zaprtem vozu in smejali smo se Jupitru Plu-

Slavnemu občinstvu se
toplo priporoča 93 6-4

**kavarna
,Prešern'
v Ljubljani.**

Jernej Bahovec

trgovina s papirjem
poleg Prešernovega spomenika

priporoča slavnemu učiteljstvu in dru-
gemu občinstvu svojo bogato zalogo
šolskih potrebščin, papirja, zvezkov,
šolskih knjig, pisalnega in risalnega
orodja, umetnin, trgovskih knjig, raz-
glednic itd. 11 26-13

Prošnja in naznanilo.

Vse one tovarišice in tovariše, ki so do-
bili pesmi, ki se bodo pele na dan 8. septem-
bra t. l. ob odkritju spominske plošče rajnemu
našemu tovarišu in skladatelju Hrabroslavu
Volariču, so vljudno naprošeni, da se vadijo v
petju onih 4 pesmi. Prva poizkušnja bo dne
30. junija t. l. po uradni učiteljski konferenci
v Tolminu.

Odbor tol. učit. društva.

VERONIKA KENDA

v Ljubljani
na Dunajski cesti šte. 20

priporoča p. n. krajnim šol. svetom,
šol. vodstvom in učiteljstvu svojo

**veliko zalogo pisalnih
in risalnih potrebščin.**

Dalje imam v zalogi risalni papir
raznih vrst v vseh predpisanih veli-
kostih, pisalni in pismeni papir,
zavitke različne velikosti, veliko iz-
biro peres, držal, svinčnikov, gu-
mic, krede, črnila, barvic, ravnil,
ter vseh v to stroko spadajočih
predmetov. 10 34-25

Postrežba točna in solidna.

Glavna zaloga

A. Slatnarjevih zvezkov.

RETTIG-ova ŠOLSKA KLOP
je klop prihodnosti!

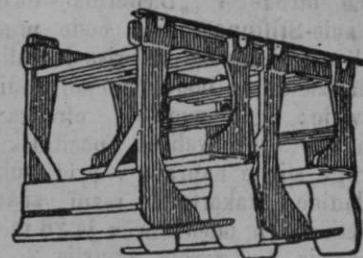

Temeljito snaženje šolskih tal
in prahu, učenčevemu zdravju
najprikladnejše sedenje.

Pravico za izdelovanje RETTIG-ove
klopi ima in vsa pojasnila daje

Fran Burger 8 21 12

mizarski mojster v Spod. Šiški.

Gospod Ubald pl. Trnkoczy v Ljubljani.

Imam šest mesecev starega otroka, ki je bil do drugega meseca
dojen. Takrat ga je pričela siliti moja soproga tudi z Vašim „Sla-
dinom“ (Doktor pl. Trnkoczya „Sladni čaj“). In kakor hitro je pričel
uživati „Sladin“, se ga ni moglo več pripraviti, da bi še pil materino
mleko. Od tistega časa dobiva edino le „Sladin“ in je tako rejen,
da se mu vsakdo čudi, kdor ga vidi. Ker sem prepričan, da je Vaš
„Sladin“ res dobro hranivo za otroke, prosim, pošljite mi ga 30 za-
vojev, ker ga hočem priporočati tudi drugim.

Z odličnim spoštovanjem

21./I. 1909.

Franc Dekleva

Slavina (Prestranek), Notranjsko.

V najinem založništvu je izšla:

VOJVODINA KRANJSKA

Izdava A za šole:

17 zemljepisnih nariskov v barvotisku z besedilom in
dodanim pojasnilom zemljepisnih znamenj.

Sestavil in narisal

FRAN MAROLT,

učitelj v Ljubljani.

Visoki deželni svet kranjski je z razpisom z dne
25. maja 1907, št. 2463, odobril in pripustil to učilo
v uporabo kot razredno na ljudskih in meščanskih
šolah s slovenskim učnim jezikom.

Vsi nariski, izvršeni na 18 listih, so risani v
merilu 1 : 75.000. — Velikost 87 x 60 cm.

Torej ponazorujejo po minimalnem načrtu za
zemljepisni pouk v ljudskih šolah izbrano učilo v taki
velikosti in preglednosti, da ga vsi učenci vsega
razreda lahko na daljavo čitajo.

Cena 10 K.

lg. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani.

Cena 1 K.

Izdava B za učence:

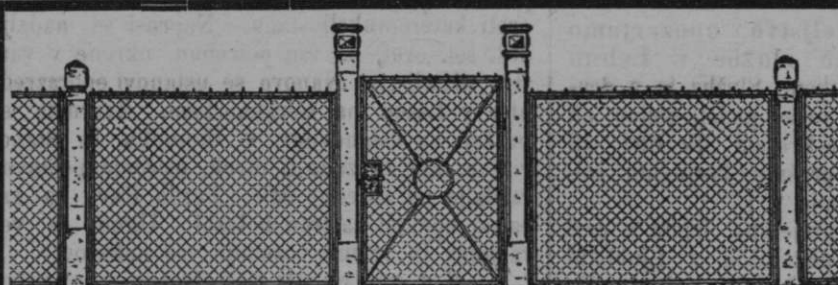
17 zemljepisnih nariskov v barvotisku z besedilom.

Sestavil in narisal

FRAN MAROLT,

učitelj v Ljubljani.

Izbor učiva se naslanja doslovno na podrobn
učni načrt, ki ga je odobril c. kr. deželni šolski svet
z razpisom z dne 27. decembra 1903, št. 2791, in ki
velja kot normativ za domoznanski pouk v četrtem
šolskem letu 2-, 3-, 4- in večrazrednih ljudskih šol.
Z razpisom vis. c. kr. deželnega šolskega sveta kranj-
skega z dne 28. januarja 1908, št. 468, je to delo
odobreno kot učilo na ljudskih in meščanskih šolah.

Trnjevo žico
in
žične mreže
za ograje

vsakovrstne polje-
delske stroje in
razno orodje, posebno

travniske brane, pluge za globoko oranje (rigolanje), drevesne žage in trsne
škarje, leščerbe za uničevanje gosenic in ličink (izvrstna iznajdba), naj-
boljši portland cement, traverze, strešno lepenko, škrlj „Eternit“, najboljša
snov za kritje streh, cevi in stranišni nastavki iz kamenščine, vodovodne cevi iz
kovnega železa ali svinca, sesalke in vodovodne naprave, zajamčena umetna gnojila in
razno drugo blago priporoča po najnižjih cenah

trgovina z železnino „Merkur“

PETER MAJDIČ v CELJU.

46 12-5

Trgovina s papirjem, pisalnimi in risalnimi potrebščinami, pro-
daja c. kr. šolskih knjig in igralnih kart

Zvezna trgovina v Celju

Rotovška ulica št. 2

priporoča kancelijski, konceptni, pismeni, dokumentni, ministrski, ovitni in bar-
vani papir; svinčnike, peresa, peresnike, radirke, kamenčke, tablice, gobice,
črnilo itd. — Največja zaloga vseh tiskovin za občinske urade, krajne šolske svete,
učiteljstvo, župnijske urade, okrajne zastope, užitniške zastope, hranilnice, posojilnice,
odvetnike, notarje in privatnike.

Lastna zaloga šolskih zvezkov in risank.

Temni lak za šolske table. — Strune za gosli. — Štambilje, vignete. — Zavitke
za urade v vseh velikostih. — Ceniki brezplačno na razpolago. — Dobro blago
in točna postrežba. 6 42-24

P. K. T. T.

so začetne črke trdke Prva kranjska tovarna testenin.
Izgovori jih z abecednim prigraslom, pa dobiš zavarova-
vano besedno znamko „Pekatete“, pod katero prodaja
imenovana trdka svoje izborne izdelke. 37 12 6

UČITELJSKA TISKARNA

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

Gradišče šte. 4 v Ljubljani Gradišče šte. 4

priporoča sl. kraj. šol. svetom, šol. vodstvom in učiteljstvu

uradne tiskovine iz svoje zaloge.

Ceniki se pošiljajo na zahtevo zastonj. Postrežba točna. Tudi vse tiskovine za županstva ima tiskarna
po zmernih cenah v zalogi.

Tiskarna sprejema vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela ter jih izvršuje okusno in po so-
lidnih cenah. Tiskovine se izvršujejo v eni ali več barvah. Tiskanje muzikalij in časopisov.

Telefon št. 118.

Litografija.

Poštna hranilnica št. 76.307.

(5) 52-23